

ARGUMENTĒTĀ ESEJA

TEKSTVEIDE

APGĀDĀ "DIENAS GRĀMATA" IZDOTS ESEJU KRĀJUMS "RAKSTNIECĪBAS LABORATORIJA", KURĀ PIECPADSMIT LATVIJAS RAKSTNIEKI DALĀS PĀRDOMĀS PAR RAKSTĪŠANAS PROCESU.

“Līdz 18. gadsimtam rakstīšanu mēdza uzskatīt par maģisku darbību. Arī šodien vārda mākslu apvij savāda slepenības gaisotne: nav viena pareiza skaidrojuma tam, kā teksts kļūst par literatūru, literatūra — par dzīvi, bet dzīve — par tekstu,” raksta Svens Kuzmins.

Rakstnieku baro kustība	7
Gašās ieceres un melnais haoss	27
Grūtā rotāļa	46
Man jāraksta	65
Uzrīcēties vārdam	77
Kam pakļauta dzīve?	85
Ko es domāju, kad domāju par rakstīšanu	96
Vērojot un sāsojot	112
No kultūras plīst elektrība?	129
Es vācārksi runāju	145
Izīst no kaķes	147
Par manām citā dzīve	160
Viss būs	173
Margnālīsta antihomskops	186
Socializēties ar tekstu	211

**RAKSTNIECĪBAS
LABORATORIJA**

GATAVOŠANĀS ARGUMENTĒTĀS ESEJAS RAKSTĪŠANAI

**Kas šajā stundā jāpaveic, lai sagatavotos
esejas rakstīšanai?**

ARGUMENTĒTĀ ESEJA

Rakstveida radošs darbs,
kurā, precīzi ievērojot teksta uzbūvi, argumentēti
pamatots savs viedoklis par izvēlēto tematu un
pierādīta izvirzītā tēze.

JĒDZIENU IZPRATNE

Tēze- ievadā īsi formulēts pamatatzinums, kas argumentēti jāpierāda esejas iztirzājuma daļā ar piemēriem, faktiem.

Apgalvojums - ļoti noteikti, kategoriski izteikta doma, spriedums.

Arguments- loģisks pamatojums.

Pamatojums - paveikta darbība, rezultāts → pamatot; faktu, cēloņu, loģisku slēdzienu u. tml. kopums, ko izmanto, lai pierādītu (kā) patiesumu, nepieciešamību.

Secinājumi- spriedums, kas iegūts, analizējot un apkopojot citus spriedumus.

Atziņa- no spriedumiem izrietošs, paša pieredzē balstīts īss galvenā secinājuma formulējums nobeigumā. Parasti pēdējais teikums.

ESEJAS APJOMS LATVIEŠU VALODĀ IR 300 - 350 VĀRDI

Argumentētajai esejai ir šādas daļas:

- 1) ievads,
- 2) iztirzājums,
- 3) nobeigums.

To veido 5 rindkopas

IEVADS

1.RINDKOPA

IEVADS

1.RINDKOPA

- ✓ 1.teikumā jānorāda, par ko būs eseja jeb tēze.
- ✓ Nākamajos teikumos ir nosaukti 3 argumenti tādā secībā, kādā ar tiem tiks atklāts esejas saturs. Vēlams apgalvojumus minēt tādā secībā, lai beigās būtu visspilgtākais, visnozīmīgākais apgalvojums.

(īsi formulēts apgalvojums, kura patiesīgums jāpierāda)

IZTIRZĀJUMS
2.RINDKOPA

IZTIRZĀJUMS

2.RINDKOPA

- ✓ Pirmais ievadā minētais arguments (apgalvojums), jāpierāda ar faktiem un citiem piemēriem
- ✓ Pēdējā rindkopas teikumā jāuzraksta secinājums
- ✓ Nākamajā rindkopā pierādāmais apgalvojums jāsaista ar iepriekšējās rindkopas secinājumu

(apgalvojumi, pierādījumi un piemēru, secinājumu izklāsts)

IZTIRZĀJUMS
3.RINDKOPA

IZTIRZĀJUMS

3.RINDKOPA

- ✓ Otrais ievadā minētais arguments (apgalvojums), jāpierāda ar faktiem un citiem piemēriem
- ✓ Pēdējā rindkopas teikumā jāuzraksta secinājums
- ✓ Nākamajā rindkopā pierādāmais apgalvojums jāsaista ar iepriekšējās rindkopas secinājumu

(apgalvojumi, pierādījumi un piemēru, secinājumu izklāsts)

IZTIRZĀJUMS
4.RINDKOPA

IZTIRZĀJUMS

4.RINDKOPA

- ✓ Trešais ievadā minētais arguments (apgalvojums), jāpierāda ar faktiem un citiem piemēriem
- ✓ Pēdējā rindkopus teikumā jāuzraksta secinājums
- ✓ Nākamajā rindkopā pierādāmais apgalvojums jāsaista ar iepriekšējās rindkopus secinājumu

(apgalvojumi, pierādījumi un piemēru, secinājumu izklāsts)

NOBEIGUMS
5.RINDKOPA

NOBEIGUMS

5.RINDKOPA

- ✓ Jāuzraksta 2., 3., 4. rindkopas secinājumu kopsavilkums
- ✓ Jāformulē galvenā atziņa, kas apstiprina vai noliedz ievadā izteikto tēzi

(secinājumu un atziņu kopsavilkums, kas pierāda ievadā izteikto apgalvojumu (tēzi))

DOTAJOS ARGUMENTĒTĀS ESEJAS PIEMĒROS PASVĪTRO:

Tēzi → 1.argumentu → 1.secinājumu → 1.daļas sasaisti ar
2.daļu → 2.argumentu → 2.secinājumu → 2.daļas sasaisti ar
3.daļu → 3.argumentu → 3.secinājumu → atziņu

**KATRAI ESEJAS DAĻAI VEIC PIEZĪMES, IZMANTOJOT
3 P METODI: PASLAVĒ! PAJAUTĀ! PIEDĀVĀ!**

DĀRGUMI LATVIJAS KULTŪRĀ – MANAS IDENTITĀTES SPĒKA AVOTS IEVADS-1.RINDKOPA

Svarīga manas identitātes daļa ir latviešu kultūra. Mani jau kopš mazotnes ir veidojušas manas tautas tradīcijas un vērtības. Savā brīvajā laikā deju latviešu tautas dejas un piedalos koncertos. Visu dzīvi esmu dziedājusi koros un ansambļos, turpinot tautas tradīcijas un pārstāvējot Latviju arī citur pasaulē. Mani stiprina un veido latviešu svētki un tradīcijas.

Latvijas kultūras dārgumi, piemēram, Ziemassvētki, Dziesmusvētki un Dainu skapis, veido pamatu mūsu identitātes veidošanā un spēka avotu. Ja cilvēki pilnīgāk izprastu un cienītu šos kultūras faktus, mūsu dzīvesveids un personīgā attīstība būtu dziļāka un bagātīgāka.

DĀRGUMI LATVIJAS KULTŪRĀ – MANAS IDENTITĀTES SPĒKA AVOTS

IZTIRZĀJUMS- 2.RINDKOPA

Liela manas identitātes daļa veidojusies kopā ar latviešu tautas deju. Jūtos piederīga un spēcināta, dejojot kolektīvā ar citiem dejojājiem, kuri lepojas turpināt latviešu tradīcijas. Svarīgs Latvijas kultūras dārgums ir Vispārējie latviešu dziesmu un deju svētki, kuros man laimējās piedalīties 2021. gadā. Es piedalījos tautas deju koncertā “Saule vija zelta rotu”, un, lai gan koncertā piedalījāties caur ZOOM platformu, pozitīvo izjūtu bija daudz un prieks par padarīto – milzīgs. Dejošana man ļauj izjust savu latvietību dejas solī, tautastērpā, kā arī vieno ar citiem latviešiem. Tas ir apliecinājums manai piederībai un latviskajai dzīvesziņai.

Dziesmusvētki ir unikāls notikums, kurā mēs kopā dziedam un atzīmējam savu kultūras mantojumu. Ja cilvēki pilnīgāk izprastu Dziesmusvētku nozīmi un simboliku, mēs būtu vairāk vienoti kā nācija un stiprinātu saikni ar savu kultūru un valsti.

DĀRGUMI LATVIJAS KULTŪRĀ – MANAS IDENTITĀTES SPĒKA AVOTS

IZTIRZĀJUMS- 3.RINDKOPA

Jau kopš mazotnes manu identitāti veidojusi mūzika. Tautasdziesmas ir viens no svarīgākajiem Latvijas kultūras dārgumiem, kuru atzīst arī pārējā pasaule un to pierāda programmā “Pasaules atmiņa” iekļautais latviešu tautasdziesmu krājums “Dainu skapis”. Dziedot koros un ansambļos, pati esmu izpildījusi tautasdziesmas “Ar vilciņu Rīgā braucu”, “Caur sidraba birzi gāju” un citas. Manai latviskās identitātes izjūtai svarīgs notikums bija dziesmas “Es meitiņa kā rozīte” ierakstīšana tautas deju kolektīvam “Skabardzēni”, jo tas bija brīdis, kurā satikās mana mīlestība pret dziesmu un deju. Ar latviešu tautas dziesmām es stiprinu savu gara spēku un izjūtu savas tautas sīkstumu, tas ir mans spēka avots ikdienā.

Dainu skapis, kas glabā Latvijas tautasdziesmas, ir kā bagāts mantojums, kas atspoguļo mūsu tautas garu un identitāti. Ja cilvēki cienītu un novērtētu šo kultūras faktoru, mēs būtu dziļāk saistīti ar mūsu vēsturi un mantojumu, kas veicinātu lepnumu un piederības sajūtu pret Latviju.

DĀRGUMI LATVIJAS KULTŪRĀ – MANAS IDENTITĀTES SPĒKA AVOTS

IZTIRZĀJUMS- 4.RINDKOPA

Viens no Latvijas kultūras dārgumiem, kas ietekmē to, kāda esmu šobrīd un kā veidojusies mana identitāte, ir latviešu tradīcijas. Latviešu filozofe un LU profesore Maija Kūle teikusi: “Identitāte nav gatavs dotums, bet process, kas lielā mērā balstās uz tradīciju interpretācijām.” Piekrītu, ka tradīcijas un ticējumi, kā arī tas, kā tos saprotu, ir tas spēka avots un pamats, kas ietekmējis manu identitāti. Nevaru iedomāties, kāda es būtu, ja joprojām nesvinētu senlatviešu svētkus, nepītu vainagus vasaras saulgriežos, nelietu laimītes Ziemassvētkos. Latviešu tradīcijas ir vērtība, kas ietekmē manus uzskatus un kurus ceru nodot tālāk saviem bērniem.

Ziemassvētki ir laiks, kurā mēs pulcējamies ar ģimeni un draugiem, lai dalītos priekā un mīlestībā. Ja cilvēki domātu par Ziemassvētkiem ne tikai kā par dāvanu laiku, bet arī kā par iespēju radīt kopīgas atmiņas un stiprināt saites ar tuvajiem, mēs būtu vairāk saistīti un pateicīgi par mūsu kultūras tradīcijām.

DĀRGUMI LATVIJAS KULTŪRĀ – MANAS IDENTITĀTES SPĒKA AVOTS

NOBEIGUMS- 5.RINDKOPA

Latvijas kultūras dārgumi ir manas vērtības, kas mani stiprina un palīdz nepazaudēt latvietes identitāti un latvisko dzīvesziņu. Latviešu tautasdziesmas un dejas ļauj man gan mākslinieciski izpausties, gan turpināt savas tautas tradīcijas, tā apstiprinot savas tautas gara spēku. Esmu pārlicināta, ka izprastās un ar sirdi izdzīvotās latviešu tautas tradīcijas ļauj man apliecināt savu identitāti un lepnumu par Latviju, ka šie dārgumi būs tie, ko mantos arī manas nākamās paaudzes.

Tādējādi Latvijas kultūras dārgumi ir būtisks manas identitātes spēka avots. Ja visi cilvēki pilnīgāk izprastu un cienītu šos kultūras faktus, mēs būtu bagātināti ar dziļāku saikni ar savu kultūru un stiprinātu mūsu personīgo identitāti un lepnumu par Latviju.

Argumentētās esejas

“Dārgumi Latvijas kultūrā – manas identitātes spēka avots” veidošanas soli

Noskaidrot visu vārdu nozīmi, apzināt sinonīmus, izteicienus u. c.

1. solis. Veidot domu karti ar atslēgas vārdiem.
2. solis. Veidot pie atslēgas vārdiem paplašinājumu, minot vairākus faktus.
3. solis. Izvērst dažus nozīmīgākos faktus, uzrakstot pie faktiem emocijas, savu attieksmi, atsaucot atmiņā savu pieredzi un paužot ieguvumu.
4. solis. Izveidot tēzi, balstoties uz tematu, izvēlēties no domu kartes trīs atslēgas vārdus un izveidot trīs argumentus (šaurajā nozīmē), sagrupēt tos secībā no visvājākā uz visspēcīgāko (ievada melnraksts).
5. solis. Izvēlēties vienu no argumentiem un uzrakstīt pilnu argumentu (arguments, pamatojums, pierādījums, secinājums).

NB!

- 2. daļā tīrraksta lapā skolēnam būs jānorāda ne tikai temats, bet arī **teksta žanrs – argumentētā eseja vai pārspriedums** – kuru viņš izvēlējies veidot. Tas (vai skolēns ir norādījis sava veidotā teksta žanru) tiks vērtēts kā uzdevuma nosacījumu izpilde, apvienojot to ar kritēriju «Teksta apjoms».
- Tīrrakstā lapā skolēni tiks lūgti **saskaitīt vārdus** savā tekstā un **ierakstīt to skaitu tam paredzētajā vietā**, tādējādi, mudinot skolēnus, plānojot un veidojot tekstu, domāt par uzdevuma nosacījumu izpildi un noteikta apjoma teksta veidošanu atbilstoši uzdevuma nosacījumiem.
- Vērtēšanas kritērijos precizēti gadījumi, kad darbs netiek vērtēts un kritēriji «Argumentēšana»(precizēts, kad nav iespējams iegūt maksimālo punktu skaitu) un «Teksta struktūra»(vērtē atbilstoši skolēna norādītajam teksta žanram – AE vai P).